

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) กับสินค้าเกษตร

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า GI คือ ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และสามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์

จากข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖ ถึงปัจจุบันมีสินค้าเกษตรที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือ GI แล้วนั้น มี ๒๒ ชนิดด้วยกัน เช่น ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ มะขามหวานเพชรบูรณ์ กาแฟดอยตุง ส้มโอนครชัยศรี เป็นต้น ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าเกษตรที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพ และรสชาติที่มีความโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งผลิตอื่นๆ ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตกทอดสืบต่อกันมา ไม่สามารถลอกเลียนได้ ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด และมีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตจากแหล่งผลิตอื่น สินค้าบางชนิดอาจจะต้องมีการสั่งจองสินค้ากันข้ามปีเลยทีเดียว อย่างเช่น **ทุเรียนนนท์** เป็นต้น

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น กล่าวคือ ผู้เป็นเจ้าของมิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใด แต่เป็นกลุ่มชุมชนที่เป็นผู้ผลิตสินค้าในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ผลิตที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเท่านั้น ที่มีสิทธิใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์นั้นได้ ผู้ผลิตอื่นที่อยู่นอกแหล่งภูมิศาสตร์จะไม่สามารถผลิตสินค้าโดยใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์เดียวกันมาแข่งขันได้ ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้ผลิตที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่สามารถยื่นขอขึ้นทะเบียนได้ต้องมีลักษณะดังนี้

๑. เป็นสินค้าไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติ หรือผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และอุตสาหกรรม
๒. ชื่อที่ใช้ต้องเป็น ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกแทนแหล่งภูมิศาสตร์ และบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ทั้งนี้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องไม่เป็นชื่อที่รู้จักโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น ข้าว สับปะรด เป็นต้น

สำหรับผู้ที่มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีดังนี้

1. ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลที่มีเขตรับผิดชอบแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น
2. บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
3. กลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การเตรียมการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

1. กำหนดสินค้าที่ต้องการคุ้มครอง และรวมกลุ่มผู้ประกอบการทั้งสายการผลิต
2. จัดทำข้อกำหนดในการผลิตสินค้า ขอบเขตพื้นที่ในการผลิตสินค้า ความเชื่อมโยงสินค้ากับพื้นที่ และประวัติความเป็นมา
3. จัดทำคำขอขึ้นทะเบียนตามกฎหมายยื่นต่อ กรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพจากแหล่งผลิต ที่แท้จริง และคุ้มครองเกษตรกรผู้ผลิตไม่ให้ถูกเอาเปรียบแอบอ้างชื่อสินค้าจากแหล่งผลิตอื่น อีกทั้งการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ผู้ผลิต และชุมชนท้องถิ่น

